

Kyrkan och prästerskapet

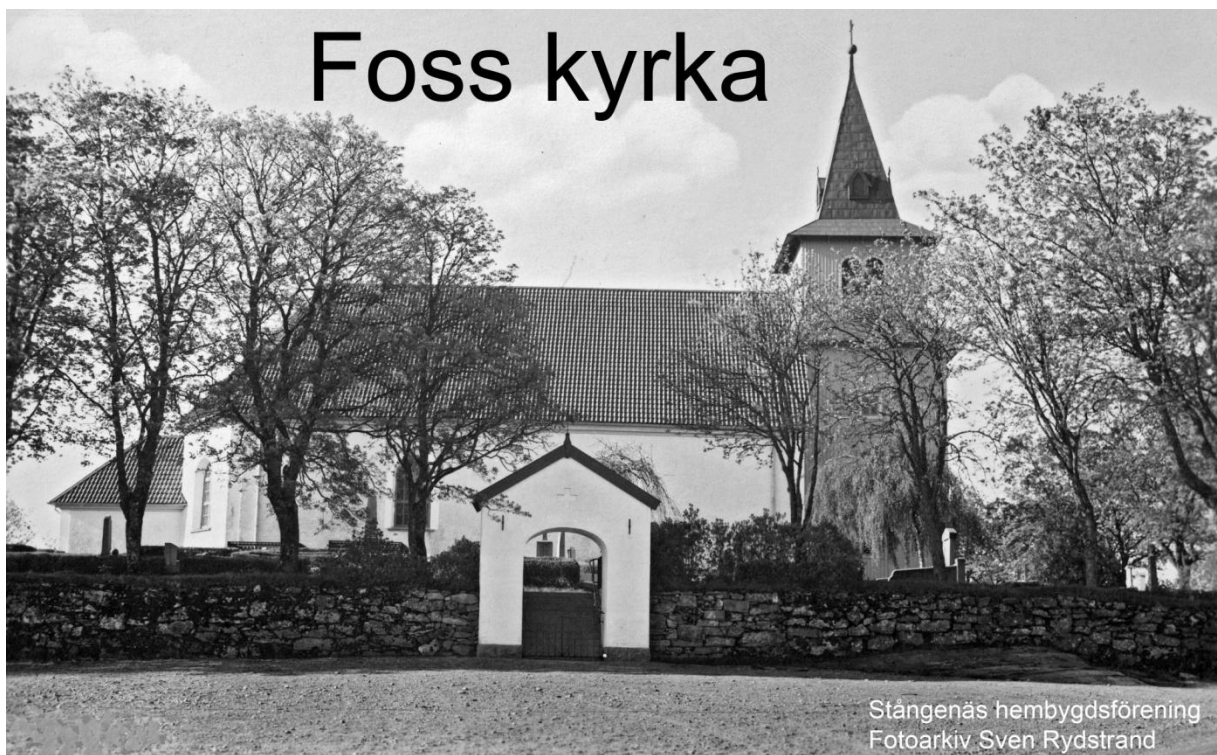
Ur boken Med lag och slag
Utgiven 1967 Av Sven Rydstrand

Kyrkan var under gångna tider en betydande maktfaktor, och prästerskapet, som skulle bevaka både kyrkans och sina egna rättigheter, kom därför ofta i konflikt med allmogen. Det kunde ofta gälla underhåll och vård av kyrkor och prästegårdar, men inte sällan blev det också stridigheter om böndernas levnadsförhållanden, som också noga övervakades både av präster, länsmän och sexmän. Följande notis ur 1665 års dombok kan ha sitt intresse:

Herr Christopher Ifwarsson, sockenherde uti Foss gäll, andrager att herreved av de tvenne prästehemmanen Skådene i Håby socken och prästegård i Svarteborgs socken har aldrig varit given av samma hemman, vilket han bevisa vill med gamla mäns vittnesmål och begärde tingsvittne därom. Anders i Röstorp, Engelbrett i Bäckevall, Oluf i Hogen, Hans i Grinås och Swen i Skärvum betygade edligen att de aldrig minnas eller veta det herreved av Skådene eller Prästegård gavs, ty dessa hemman är utlagde till prästänkesäten.

Christopher Ifwarssons efterträdare tyckte att prästgården i Foss var för dålig, och vid tinget på Kviström den 20 febr. år 1691 skrevs följande i domboken:

Kyrkoherden i Foss pastorat, vördige och vällärde herr Claes Nillsson medelst dess insinuerade skrift i rätten gjorde påminnelse, hurusåsom prästgården i Foss nu verkligen med dess byggnad är förfallen och behöver en ansenlig kostnad till förbättring, betygandes med nämndens och tingssökande allmogens vittnesbörd att församlingen nu på fyratio års tid icke gjort på den något arbete och kostnad, varför resolverande sig närvarande allmoge att vilja med nämnden och några de bästa sockenmän och Kronones befallningsman på en bestämd dag sammanträda hos kyrkoherden och prästgården besiktiga byggnadens fel och då bliva med kyrkoherden samrådige, hurusåsom dess byggnad behörigen och lägligast må kunna efter deras skyldighet fullgöras, varom sedan vid nästa ting skall deras mening och slut kungöras och inskrivas.

När det gällde dryga utgifter och mycket arbete på kyrkor och prästgårdar, kunde bönderna ibland visa motvilja, men i så fall berodde detta nog till största delen på deras stora fattigdom. När Svarteborgs kyrka skulle ombyggas år 1706, skrevs följande protokoll vid tinget på Kviström:

I följe av hans excellens herr guvernören och amiralen högvälborne baron Eric Sjöblads höggunstiga resolution den 22 maj sistlidne tilltalar herr befallningsmannen välbetrodde Hans Gråå fyra stycken bönder från Svarteborgs socken, nämligen Oluf Hansson i Torp, Johannes Stensson i Giässe, Lars Thoresson i Ödsmål och Anders Hansson i Duesgård, för det att de varit hos kyrkoherden i Foss, höglärde herr magister Andreas Seth, och å samtliga allmogens vägnar av Svarteborgs socken utlåtitt sig ingalunda vilja i år påtaga sig kyrkoarbetet vid deras kyrka, som till en del efter hans excellens och högvördige herr biskopens gottfinnande skulle nedtagas, och såsom de sig således emot höga överheten uppsatt, påstår han att de med en laglikmäktig plikt må bliva belagde.

Bönderna nekar inte till att de varit hos hans ärevördighet, men de säga att de varit av samtliga allmogen i socknen utkorade att gå till herr kyrkoherden och bedja om uppskov med samma kyrkoarbete tills nästkommande år, medelst denna dyra tiden som nu är. Om de då förmeddelst deras enfaldighet icke förmått att verkligen utföra deras ärende, likasom skulle de sig emot herr magistrern utlåtitt att de icke vilja påtaga sig samma arbetet i år, så har deras mening likväl ej varit annorlunda än att de vilja bedja för sig och deras medbröder att de i år måtte bliva förskonte från kyrkoarbetet. Skulle de härutinnan sig emot herr magistrern försett, bedja de för sig och lova att de efter vars och ens villkor och förmåga gärna och hörsamt skola efterkomma, vad som de böra uträtta vid kyrkoarbetet och det i ingen måtto försumma.

Herr magistrern Andreas Seth beder ock för dem, emedan de äro mycket fattiga och enfaldiga män, att de för denna gång från straff må bliva förskonte. Varföre och såsom herr magistrern beder för dem att de äro mycket fattiga och enfaldiga och icke haft sådan mening med sitt tal, som vilja de intet påtaga sig arbetet, vilket så mycket mer synes trovärdigt som de sedermera villigt sig vid arbetet infunnit. Alltså kunde rätten icke rättare skönja än att de i anledning av Domarareglerna mage för plikt vara förskonte.

Prästerna var alltid mycket måna om att befrämja god kyrklig sed och ordning, men ibland kunde de också gå för långt i nit, varom följande dokument från år 1687 talar sitt tydliga vittnesbörd:

Capellanen herr Hans Rasmusson-Bruhn angav vid tinget att brofogden Knut i Mögegärdet har i Håby kyrka fört oljud, då han framledde en brudgumme, vilket skedde första söndagen efter Trettondedagen anno 1687 i så måtto att där var två brudfolk, den ene en änkeman, den andre en dräng, som fick en piga. Nu mente de att drängen borde ha höger stället för altaret, dit Knut ville ställt sitt anförda brudfolk. Men capellanen tilltalade dem att de skulle stå så som de voro komne, vilket ock skedde.

Klockaren Oluf Nillsson som ock kyrkovärden Oluf Christensson, som detta skulle å capellanens vägnar bevittna, tillstod och bekände att som förberört är tillgick och intet larm eller oljud till förargelse skedde, det ock samtliga i brudföljet vittnade.

Befallningsmannen hade begärt det capellanen skulle själv inkomma, men han hade icke velat, och kunde befallningsmannen sådant angivande icke förtiga. Ty provade rätten sådant angivande vara av missförstånd gjort, och brofogden blev för beskyllningen befriad.

Prästen hade god hjälp av kyrkovärdarna för att hålla ordning på kyrkogårdarna, men likväl kom både hästar, kor och svin dit in och betade. Det var dock förbjudet, och vid tinget i Kviström den 9 febr. år 1692 förekom följande ärende:

Länsmannen Andreas Tack, som ock är kyrkovärd till Foss kyrka, hade instämt åborna på Stora Foss för det att deras svin mycket beta på kyrkogården, samt att de släppa deras boskap och hästar därin, ehuru väl kyrkogården och kyrkoportarna är väl förvarader. Han klagar ock att vid Rassmus laduvägg fanns klockehusstegen, som där är nu avhuggen, igenfunnen.

Resolutio: Rätten dömer att Rassmus, hos vilken stegen är funnen, skall skaffa en god behållen stege till klockehuset igen, och om hädanefter svin där inne finnas, skola de upptagas och säljas och penningarna kyrkan till godo komma.

Den som inte kom nykter till kyrkan, fick också ett hårt straff. Det fick bl.a. Torgier i Skulestad erfara år 1692. Vid det nyss nämnda tinget skrevs nämligen även följande protokoll:

Länsmannen Andreas Tack hade instämt en ung dräng, Torgier i Skulestad, som tjänar hos mönsterskrivaren Gillerstedt på Skulestad och hade följt förbemälte mönsterskrivare samma dag till dess svåger, mönsterskrivaren Gustaf Fillmer på Sohlberg till barnsöl och i vägen uti återresan kom till Svarteborgs kyrka, då han under predikan och på kyrkogården, sedan han i gästabudsgården med brännvin blivit skänkt, varit något bullersam på kyrkogården, då några av allmogen honom styrde.

Drängen bekänner sin ungdoms oroande. Nämnden med tingssökande allmogen giver honom ett gott vitsord att han skall vara en stilla dräng. Rätten dömde honom att stå uppenbar skrift och bota till kyrkan hälften av fem daler smt, som är 2 1/2 daler, eller fullgöra det med arbete till kyrkan, som nu i tillkommande sommar skall företagas.

Den som inte gick till kyrkan på sön- och helgdagar utan arbetade hemma på gården, kunde räkna med länsmansbesök med ty åtföljande stämning till tinget. Ett sådant ärende förekom vid Kviströmstinget i okt. år 1699, varom berättas i följande protokoll:

Kronans länsman Andreas Tack anklagar Reor Larsson i Råhed för att han plöjde på den fjärde Pingstdag före predikan, begär att han därför må plikta. Reor tillstår gärningen men säger att han gjort det i sin nöd och trång, eftersom hans grannar hade alla plöjt deras jord. Och om han inte den dagen hade plöjt sin jord, hade hans grannar sökt att förtreta honom. Beder för sig. Rätten finner skäligt att Reor bör plikta efter Kongl. Maj:ts stadga om sabbatsbrott och den 4-de punkten 40 marker, en sjättepart till angivaren och det övriga till Håby kyrka och de fattiga.

Kyrkoherden i Foss stämde eljest själv bönderna till tinget, om de inte uppförde sig nyktert i och vid kyrkan. Vid tinget i Svarteborg i juni år 1702 skrevs bl. a. följande:

Kyrkoherden i Foss ärevärdige och höglärde herr magister Andreas Seth angiver hurusom bonden Eric Nillsson i Aspong begick det hög-vördiga altarets sakrament Domine Regate och samma dag så snart som han kom ut ur kyrkan, gick han på krogen och drack sig så drucken att två folk måste hålla honom på hästen och följa honom hem, innan han kunde komma till sitt hus, som är en liten halvmil från kyrkan. Beder därför att han andra till varnagel må straffas för att han icke med större vördnad låtit detta heliga sakrament vara sig om hjärtat.

Eric svarar att han icke var drucken, då han reste från krogen, men när han kom på vägen blev han yr i sitt huvud, och när han kom hem var han så nykter att han kunde gå till bords med tvenne sina gäster för att få sig mat. Ifwer Swensson i Köpestad och klockaren Oluf Andersson i Lågum vittnade att de sågo honom Eric samma dag så drucken, att när han red från kyrkan reglade han på hästen och två kvinnfolk gingo och höllo honom på hästen, en på var sida om honom.

Eric ångrar sin förseelse och beder för sig. Vill därför giva till Guds hus och kyrkan tre daler silvermynt, varföre och såsom han visar en allvarsam ånger, så ock att han allenast druckit litet av sin törstedryck men av värmens verkan blivit yr, ty bliver hans tillbundna tre daler silvermynt till kyrkan accepterade.

Prästerskapet höll också sträng uppsikt över att sockenborna gick punktligt och regelbundet till nattvarden i kyrkan. Var det någon som under ett helt år inte gått fram till altaret, så kom länsmannen. Ett sådant ärende förekommer bl.a. i Foss socken år 1716. Det var den 15 oktober som protokollet skrevs, och den gången hölls Tunge härads ting på gården Sörbo i Krokstads socken:

Kronans länsman, välbetrodde Anders Lindqvist, har instämt Christopher Jonasson i Skaveröd, Foss socken, och anklagar honom för det att både han och hans hustru hava avhållit sig från den heliga nattvarden över natt och år och därför påstår att de enligt lag må bliva ansedde.

Mannen Christopher komparerade och tillstod sin förseelse med föregivande att han med sin hustru för deras stora armods och fattigdoms skull och eländiga klädebonad ej fördristat sig att framträda till det högheliga Guds bord, ångrar detsamma av hjärtat och med gråtande tårar beder om förlåtelse och lovar bättring, varföre bliver de dömda efter det 11 kapitel. och 2 § i kyrkolagen, som förmäler att emot en sådan syndare må förfaras på sätt och vis, som om uppenbar skrift och bann förmäلت finnes, var till uti det 9 kapitel. och 3 § står att när en sådan syndare visar en allvarsam ånger över sin begångna synd och utlovar bättring, då skall skriftefadern honom offentligen avlösa och in i Guds församling taga. Alltså har rätten icke rättare kunnat skönja än remittera både Christopher Jonasson och dess hustru till vederbörande skriftefader, som lärer förfara med honom så som bemälte kyrkolag vid handen giver.

Oväsen i kyrkan och bråk på kyrkogården var heller inte så ovanligt i gångna tider. Vid ett ting i Svarteberg år 1703 förekom sålunda följande mål därom:

Kronans länsman välaktade Andreas Tack andrager hurusom Pehr Olufsson i Hult i Foss socken sistlidne böndag stötte kyrkostöten från kyrkodörren och tog dörrefånget ifrån honom och således gjorde oljud och förargelse i kyrkan och gick ifrån kyrkan, förrän gudstjänsten var tillända. Ställer uti rättens omprövande huru han därmed bör anses. Pehr svarar att han är en gammal och skröplig man och förmådde inte längre bliva kvar i kyrkan och därför nödgades gå ut, då de sjungde på det sista verset.

Besökaren vid Saltkilen såväl som nämndemännen Tomas Gunnarsson och Gunnar Tomasson berättade, att de hörde att det bullrade uti kyrkan, så sågo de sig om och blevo varse att kyrkostöten for till sidan, stängen föll i golvet och dörren öppnades och en hop folk gick ut med Pehr, som tillförende ställt sig vid dörren och velat gå ut, men av kyrkostöten hindrades Pehr till att öppna dörren.

Rätten kunde intet befria Pehr Olufsson från 50 daler smts plikt och stände sedan uppenbar kyrkoplikt, och det efter Kungl. Maj:ts alllernådigaste stadga och förbud av år 1686 den 22 dec. om slagsmål, oljud och förargelse i kyrka.

Ett ärende angående en ganska underlig begravning i Foss kyrka år 1700, förekommer vid tinget i Svarteborg i oktober år 1702. Protokollet är intressant ur flera synpunkter och belyser bl.a. kyrkans äldre historia, varför det här återges:

Herr majoren välbemälte Georg Lilliehök låter genom sin inspektor välbetrodde Nills Mårtensson-Skåre anklaga gästgivaren vid Kviströms bro, välaktade Eskil Persson-Falk, för det att han för två år sedan skall hava låtit öppna graven i Foss kyrka, som ligger till dess säteri Torreby, och därutur uppkastat de däruti liggande adliga dödas ben och annat av likkistorna och därtill hörande beslag och svepningar med guldspetsar, flor och annat, och sådant allt ut på kyrkogården kastat, och vill att han därför nu må lagligen bliva ansedd.

Gästgivaren låter genom sin son Per Eskilsson insinuera sin skrift däruti han giver till kända att han förmedelst sin ålderdoms svaghet och minnets förtappelse inte själv kan komparera och svara till saken utan skickar sin son i stället och därjämte gör sin berättelse sålunda att då en hans avsomnade son för två år sedan skulle begravas, hade han begärt Hans Andersson i Smedberg och Rasmus i Foss att gräva, eftersom Hans visste varest dess svärfolk ligga begravnade, där han ock velat haft sonen, men då skall Nills Olufsson i Foss vara kommen och sagt till Hans att eftersom han bor vid kyrkan och Hans längre ute i socknen, alltså bör han den förtjänsten med grävningen njuta, och grov så graven, Eskil oveterligen, och visste Eskil intet annat än att graven var på rätta rummet graven, förrän de kommo med liket, så måste de sätta liket där ned uti.

Och efter han förnam att orätt var gravet, lät han andra dagen taga liket upp igen och sätta det på det rum som befallt var att grava hos sina svärfolk och lät alltså den förra graven igenkasta. Förmenar sig fördenskull inte vara skyldig till denna förseelse utan Nills i Foss,

som objuden påtagit sig att grava och ej visste var han grava skulle, därtill orsaken är. Vet ithy intet vad pretention herr majoren därpå kan hava, helst nu efter två års förlopp och intet förr varit därpå talat. Som han allt till rättens skärskådande och omdöme hemställer.

Nills Olufsson och Rassmus i Foss var här till städes och berättar att Eskils son Per kom till dem och bad dem gräva graven, det de lovade honom och bad att han ville visa dem rummet, där de grava skulle, efter han sade sig hava varit hos herr magister Seth och bekommit lov att grava, varpå de följdes åt uti kyrkan. Då visade han dem det rum, som de skulle grava. Men förrän de begynte att grava bad de honom att han ville ännu en gång gå till herr magistern och fråga sig för varest han må grava, eftersom det kom dem något tvivelaktigt före, det rum som han dem visat hade. Då svarade han dem: "Jag har lov att grava var jag vill, därför må I grava där jag visar."

Tog så på att grava, och när de hade gravit något ned i jorden och Per var bortgången, kom först Hans i Smedberg, som av Eskil var bjuden att grava, och då han förnam att de var i arbete med grävningen, låter han sig nöja och går därmed hem. Ty blevo de vid deras arbete men kastade intet ut av det som låg i graven utan lade det i bänkarna strax vid graven, som de intet rättare kan minnas, utan kan väl hända att några förmultnade små brädstickor av likkistan blevo lagda utanför kyrkodörren, det de dock intet kan minnas.

Men då liket skulle begravas och herr magistern förnam att orätt var gravet, förbjöd han dem att igenkasta graven, intill dess han fått talat med Eskil och hans hustru och befalte att Eskil skulle komma till honom uti prästgården andra dagen, vilket också skedde. Och när Eskil kom till prästgården och hade talat med herr magistern, så lät han taga upp sin döde son och lät sätta honom bak i kyrkan i jorden och lät strax igenkasta den första graven och ditlägga allt det som därutur var taget, både av jord, ben, bräder och annat, och måste ändå taga jord av kyrkogården och fylla graven med innan den blev full. Ärendet blev uppskjutet till ett annat ting.

Då saken ånyo förekom vid tinget i Svarteberg i juni år 1703 framkom inte något mera nytt. Major Lilliehööks ombudsman sökte göra gällande att några adliga personer från Torreby skulle ligga begravnade i den aktuella graven i kyrkan, men han kunde inte framskaffa några bevis för den saken. Vittnen omtalade att de hört rykten om att två unga adelsjungfrur av Bagge-släkten skulle vara begravnade där, men ingen visste något med säkerhet. Gästgivers hustru berättade att en herre vid namn Claes Daniel Horn, som var gift med en kvinna av Bagge-släkten, skulle haft två barn, som dött i späda år och lagts i denna grav. Hon hade också hört att en fogde skulle vara begraven inne i kyrkan vid södra väggen. Gästgivaren kunde icke ådömmas något straff.

Linvävaren Petter Schröder på Sanden gick inte till kyrkan ens på tredje böndagen år 1701, och därför blev han haffad av länsmannen och ställd inför rätta enl. följande protokoll:

Länsmannen välaktade Andreas Tack framställde Petter Schröder, linvävare, boende på Sanden, och anklagar honom för att han på den tredje böndagen innevarande år hade druckit sig drucken och försummade kyrkan, påståendes att han därför må plikta efter lag och Kungl. Maj:ts allernådigst utfärdade böndagsplakat. Linvävaren svarar att det var intet en böndag utan en söndag som han hade druckit sig drucken och försummade gudstjänsten.

Gästgiverskan här på gästgiveriet, dygdesamma hustru Maren Persdotter med sin piga Anna Andersdotter berättar, att det var den tredje bönedagen som han kom till dem och var något

beskäncker, begynte att tala hustrun till för att hon tagit till sig något garn att väva, sägandes att hon vill taga brödet från munnen på honom.

Eljest angav hans ärevördighet kyrkoherden höglärde herr magister Andreas Seth, hurusåsom denne Petter Schröder har för ungefär två år sedan satt sig neder här i församlingen och ingen gång sökt sina salighetsmedel eller den högvördiga nattvarden. Härtill kunde Schröder inte neka, hade heller intet att förevända till sin ursäkt utan säger att tiden är så för honom förlupen, beder nu att han må bliva antagen och uti sina salighetssaker hulpen. Han har eljest det lovet om sig att han flitigt söker Guds hus och kyrkan om helgedagarna, undantagandes att han nu på denna tredje bönedagen försummade sig.

Rätten kan inte befria honom för fyratio Rd böter för att han försummade bönedagen efter Kungl. Maj:ts stadga om eder och sabbatsbrott, varav angivaren njuter sjätteparten. Det övriga går till kyrkan och till de fattiga. Men vad den högheliga nattvardens försummelse vidkommer, så remitteras detta ärendet under veni. Concistorie avhjälpande.

Med sina rättigheter, särskilt det s.k. prästesmötet, var prästerna mycket noga. Det skulle också levereras i rätt tid på hösten, annars kunde det hända t.ex. följande, som skedde vid junitinget på Kviström år 1723:

Prosten ärevördige och höglärde herr Andreas Seth ingav i rätten en skrift, varuti han andrager att en stor del av dess församlingsledamöter, de goda och rättsinta undantagna, skolat kommit i den ovanan att tvärt emot Kungliga förordningar, gamla domar och dess ofta gjorda påminnelser och lysningar icke betala bemälte herr prost dess prästerättigheter i rätten tid utan i synnerhet med avväxte smörets avlämnande dröja till vintern, ja, långt över juletiden och inemot påsk, då smöret icke är halvparten så gott som om sommaren, varav herr prost en stor skada tager.

Anhållandes välbemälte herr prost om tingsrättens handräckning till sin tillståndiga rätts förhjälpande, bifogandes några gamla lagmansdomar av anno 1628, 1631 och 1644, som förmälte att det avväxte smöret skall vara levererat innan S:t Laurentii dag vid en halv marks sölfs plikt och tionden innan S:t Martinii dag med lika stor plikt för dem som dessförinnan ej sin skyldighet fullgjort. Blivandes alltså nu ånyo uppå herr prostens anhållan var och en allvarligen förmant att innan förbemälte tid sin skyldighet så väl med avväxte smörets som tiondens avlevererande fullgöra, och det vid 2 marker snits plikt var gång för den som visar tredska.

Att köra in hö på en söndag var visserligen förbjudet, men det kunde dock hända att syndarna blev benådade vid tinget, så som t.ex. skedde år 1723 vid oktobertinget på Kviström:

Uppsyningsmannen vid Foss kyrka Jöns Ljungqvist har för sabbatsbrott låtit instämma följande medelst det de Marie Besökelsedag skolat kört och vänt hö, såsom Eric, Hans och Jacob i Lökeberg, Anders, Nills och Engelbrekt i Ödsby och Jon Gunnarsson i Berg, påståendes att de därför lagligen plikta måtte.

Svaranderna förklarade att deras hö uti trenne veckor uti regnet legat på skår, varför ock som det liknade till regn, tvingade dem nöden att om aftonen vid solens nedgång inrycka vardera ett par lass hö, begärandes att för denna gången bliva för plikt förskonte, i synnerhet som därmed berodde deras välfärd, viljandes hädanefter taga sig för sådant till vara och vid hemkomsten gärna giva till kyrkan därför en daler och senare en daler och 16 öre smt samt 8

öre smt vardera till uppsyningsmannen för hans besvär, varvid uppsyningsmannen lät sitt påstående falla. Så lät ock tingsrätten för denna gången därvid bero.

Till sist må anföras en vacker bild från Svarteborgs kyrka år 1735. Protokollet skrevs vid Kviström s. å. den 12 juni:

Länsmannen Sören Hansson framhade för rätten till laga ansvar kvinnfolket Karin Andersdotter från Svarteborg för det hon den 4 sistlidne maj ej varit i kyrkan vid skrift och avlösning utan stått utanför dörren men likväl sedan framträtt till Herrens heliga nattvard, dock kan länsmannen icke säga att hon då blivit tillsagd av pastoren i församlingen att avhålla sig därifrån.

Kvinnfolket Karin Andersdotter tillstår att hon som varit så svag att hon med möda kunnat komma till kyrkan, ej kommit förrän skriftermålet begyntes, men ej kunnat inkomma, emedan dörren då var stängd, varföre hon fallit på knä vid dörren och avhört den påbegynta skrift och avlösning och därigenom fast hopp och tro sig tillägnat, havandes av enfaldighet ment att vid ett sådant tillfälle, då hon av sjukdom varit besvärad, ändock värdigen kunnat begå samma salighetsmedel, fast hon ej var inne i kyrkan.

Länsmannen säger att det är väl bekant och alldeles oemotstrideligt att kvinnfolket avhört skriftermålet utanför dörren och fallit på sina knä vid dörretröskeln, men som det ändå strider emot den tillbörliga ordningen, har han sådant icke velat förtiga.

Rec.: I anseende till pigan Karin Andersdotters från Svarteborg sjuklighet och enfaldighet och att hon oemotsägeligen den 4 maj i kyrkodörren, som varit stängd, på sina knä avhört skrift och avlösning, som förrättades i kyrkan, varefter hon begått Herrens högvördiga nattvard, finner häradsrätten sig befogad att befria Karin Andersdotter från det svåra straff, vartill hon sig skyldig gjort, om hon oskriftad begått Herrens högvördiga nattvard. Dock så vida hon härutinnan ådaga givit en stor enfaldighet, varder hon hänvist till pastoren i församlingen att undervisas vad förseende hon i så måtto begått.

Både prästerskapet och häradsrätten bekämpade med den största nit svordomar och annat oskickligt talesätt. Inte ens vid en bouppteckning fick man lov att svära utan att det väckte allmän förargelse och föranledde åtal. Följande ärende förekom vid tinget på Kviström den 9 november år 1737:

Länsmannen Sören Hansson framhade till laga ansvar gamla pigan Rangela Hansdotter för det hon vid en laga inventering uti gården Berg efter avlidne nämndemannen Gunnar Thomesson i Berg till Guds namns förtörnelse och de närvarandes stora förargelse utbrustit uti gruvlig och förskräcklig svordom, vilket Rangela Hansdotter icke förneka kan utan beder om förskoning både hos Gud och människor. Och som svaranden således ångrar sitt brott, finner häradsrätten sig föranlåten att denna gången för straff henne förskona. Och hänvisas hon till herr pastor i församlingen att undervisas och föreställas, vilken grov och farlig synd eder och svordomar är och den själavåda en syndare dymedelst kan iråka.